

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr
18/1984-85 med anledning av ltl Barbro
Sundbacks hemställningsmotion till
landskapsstyrelsen om att efterhöra lands-
och skärgårdskommunernas behov av och
intresse för försöksverksamhet med
områdesarkitekt.

Landstinget har den 20 mars 1985 inbegärt lagutskottets yttrande över motionen. Utskottet, som hört planeringsrådets ordförande Göran Bengtz, regionplanechefen Gunda Åbonde-Wickström, arkitekten Stig Svahnström och byggmästaren Yngve Österlund, får härmed vördsamt anföra följande.

I motionen hänvisas till den försöksverksamhet med s.k. områdesarkitekter som bedrivits i riket sedan en tid tillbaka. Motionären föreslår att landskapsstyrelsen skulle efterhöra om behov av och intresse för motsvarande tjänster finns i de åländska lands- och skärgårdskommunerna.

Från och med medlet av år 1982 har i riket bedrivits försök med områdesarkitekter. I 1982 års riksbudget beviljades för första gången statsmedel för ändamålet ur ett större anslag för avlöning av energikonsulenter. Närmare föreskrifter för försöksverksamheten har givits i ett beslut av miljöministeriet utfärdat den 18 januari 1984. Av beslutet framgår bl.a. att på områdesarkitekt ankommer

- att biträda de kommunala myndigheterna i ärenden som ansluter sig till planläggnings- och byggnadsväsendet
- att ge råd åt kommunernas invånare i planeringsärenden, vid planering av nybyggen och grundreparationer samt i ärenden rörande boendelösningar
- att utveckla för de lokala förhållandena lämpliga metoder för utbildning, information och rådgivning i planläggnings- och byggnadsärenden.

Områdesarkitekten fungerar även som en kontaktlänk mellan å ena sidan kommunerna och å andra sidan miljöministeriet och länsstyrelserna i frågor rörande planläggnings- och byggnadsväsendet.

För närvarande verkar i riket områdesarkitekter i fyra olika samarbetsområden. Ett samarbetsområde omfattar flera kommuner, vilka genom avtal beslutat om samarbetet och dess närmare former. Den områdesarkitekt (eller regionarkitekt) som nyligen inlett sitt arbete i de svenskspråkiga kommunerna i Österbotten är anställd av ett landskaps-

förbund. Enligt miljöministeriets beslut erläggs i statsunderstöd 65 % av kostnaderna för verksamheten. De totala årskostnaderna har beräknats till drygt 200.000 mark per område. Den andel av kostnaderna som inte berättigar till statsunderstöd täcks delvis genom uppburna avgifter, exempelvis för uppgörande av skisser eller genom en viss förhöjning av byggnadsinspektionsavgifterna. Man har dock strävat till att de första konsultationerna skall vara avgiftsfria.

I landskapet har regionplanebyrån i viss utsträckning bistått framförallt kommuner och allmännyttiga sammanslutningar med rådgivning och konsultation i olika planeringsfrågor genom syner på platsen, uppgörande av underlag för fortsatt planering, uppgörande av skisser etc. Enskilda byggare, framförallt sådana som önskat renovera, om- eller tillbygga äldre byggnader har haft möjlighet att få rådgivning i fråga om byggnadstekniska frågor, kostnadsberäkningar, miljöanpassning etc. från museibyråns sida. Regionplanebyråns möjligheter att åta sig uppdrag av denna typ är dock synnerligen begränsade med hänsyn till att byråns resurser numera helt koncentreras på uppgörande av regionplanen för Åland. Inte heller museibyran kan i önskad utsträckning åta sig uppdrag av detta slag.

Det vore enligt utskottets åsikt värdefullt om man även på Åland kunde ställa ökade resurser till kommunernas och enskilda byggares förfogande för rådgivning och konkret bistånd i byggnads- och planeringsfrågor. En dylik verksamhet kunde bidra till att främja den allmänna medvetenheten om och betydelsen av ett anpassat och välplanerat byggande. På sikt kunde miljömässiga och ekonomiska fördelar uppnås.

Utskottet ställer sig dock tveksamt till inrättande av särskild befattningsområde som områdesarkitekt. Även om avgifter för utförda tjänster kan uppbäras skulle kommunerna förorsakas kostnader som ökar trycket på deras redan ansträngda ekonomi. Kostnaderna skulle dessutom komma att fördelas enbart mellan lands- och skärgårdskommunerna. Det kan även ifrågasättas om enbart lands- och skärgårdskommunerna utgör ett tillräckligt underlag för verksamheten.

Ett alternativ att delvis uppnå motionens syften vore att undersöka möjligheterna att temporärt förstärka regionplanebyråns personalresurser. Härigenom kunde rådgivningen till kommuner, sammanslutningar och enskilda fortsätta i minst samma utsträckning som tidigare samtidigt som tilläggskapacitet tillförs byråns övriga arbete. En lösning enligt dessa riktlinjer kunde utredas i samband med regionplanebyråns budgetarbete för 1986, i vilket kommunerna hörs. Härvid kunde hänsyn tas till de budgetmedel som i riket anslås för regionarkitektexperimenten.

Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet vördsamt föreslå

att Landstinget med förkastande av hemställningsmotionen nr 25/1984-85 bringar motionens och betänkandets motiveringar till landskapsstyrelsens kännedom.

Mariehamn den 11 april 1985.

På lagutskottets vägnar:

Sune Eriksson
ordförande

Lars Ingmar Johansson
sekreterare.

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordf. Sune Eriksson, ledamöt. Börje Eriksson och J-E. Lindfors samt ersättaren Berg.